

GRADIVO IV.

SKRIVNOSTI TIPKOVNICE

Delovna točka in označevanje besedila

Tako pri urejanju, kot pri oblikovanju besedila moramo biti veči pri pomikanju po besedilu. Pomikanje (navigacija) po besedilu pomeni premakniti delovno točko (kursor – utripajoč kazalko) na mesto, kjer bomo izvedli ukaz nad besedilom (brisanje, kopiranje, oblikovanje, vstavljanje ...).

Če je besedilo kratko in se ga vidi v celoti na zaslonu, je premik delovne točke preprost. Z miško postavimo kazalec na izbrano mesto med znaki besedila in kliknemo z levim gumbom miške. Sicer moramo pomakniti besedilo navzdol ali navzgor z drsnikom okna, da se dokopljemo do mesta, kjer bi radi postavili našo delovno točko.

S tem smo orodju popolnoma jasno določili mesto obdelave besedila.

Za bolj natančen pomik med znaki in vrsticami lahko uporabimo tipkovnico in sicer tipke za pomik. (glej preglednico 3: seznam krmilnih tipk na strani 6).

Pri obdelavi večjega števila znakov besedila hkrati, moramo to besedilo označiti, da bo orodje nedvoumno ločilo od ostalega besedila.

S levim gumbom kliknemo na začetek izbranega niza znakov. Držimo stisnjeni gumb levo miškino tipko in premaknemo na konec izbranega niza, kjer spustimo miškin levi gumb. Izbrano besedilo bo osenčeno. Poseg nad izbranim besedilom izvedemo z enim ukazom.

vaja 01: Označevanje besedila

V predlaganem besedilu z miško označimo del zapisa.

Izvirno besedilo	Označeno besedilo
<p>BURJA (Srečko Kosovel)</p> <p>Burja trese našo hruško, vije njene veje - ah, lepo je biti burja - veje in se smeje.</p> <p>Veje vije, lomi, lomi in se ne upeha - ali slabo, slabo biti slamnata je streha.</p> <p>Burja strehe vse podere, polja vsa prebega - če pa jaz le stol prevrnem, se že očka krega ...</p>	<p>BURJA (Srečko Kosovel)</p> <p>Burja trese našo hruško, vije njene veje - ah, lepo je biti burja - veje in se smeje.</p> <p>Veje vije, lomi, lomi in se ne upeha - ali slabo, slabo biti slamnata je streha.</p> <p>Burja strehe vse podere, polja vsa prebega - če pa jaz le stol prevrnem, se že očka krega ...</p>

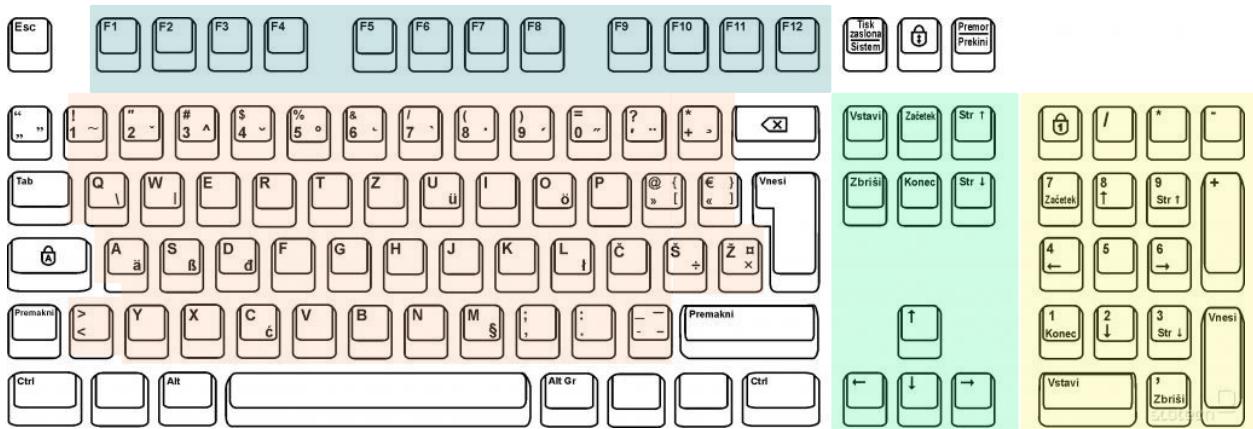
Ko je del besedila označeno, pristopimo k obdelavi, kar bomo videli v vajah, ki sledijo. Ne glede na to, pa se potrudimo že sedaj in shranimo, kar smo napisali v datoteko z imenom »Burja_Kosovel« v mapo »besedila«, ki smo jo pripravili v predhodni vaji.

Skrivnosti tipkovnice

Prvi stik z računalniškimi orodji je ravno preko tipkovnice. S tipkovnico vnašamo v računalnik podatke, prožimo ukaze, pomikamo delovno točko obdelave podatkov na zaslonu...

Tipkovnica se je razvila iz pisalnega stroja in je prilagojena za delo z računalnikom, za ta namen ima kar nekaj dodatnih tipk.

Tipke na tipkovnici je glede na funkcijo mogoče razdeliti v več skupin¹:

slika 1: razpored tipk na tipkovnici

- **Alfanumerične tipke.** Te tipke vključujejo enake tipke za črke, številke, ločila in simbole kot pisalni stroj.
- **Nadzorne tipke.** Te tipke uporabimo same ali skupaj z drugimi tipkami za izvajanje določenih dejanj. Najpogosteje uporabljeni tipki so Ctrl, Alt, tipka z logotipom sistema Windows, Esc.
- **Funkcijske tipke.** S funkcijskimi tipkami izvajamo določena opravila. Označene so z F1, F2, F3 itd. do F12.
- **Krmilne tipke.** S temi tipkami se premikamo po dokumentih in urejamo besedilo. Vključujejo puščične tipke ter tipke Home, End, Page Up, Page Down, Delete in Insert.
- **Številčna tipkovnica.** Številčna tipkovnica pride prav, če želite hitro vnašati številke.

Pri izbiri tipkovnice bodimo pozorni na razpored tipk. Standard za slovenske tipkovnice je QWERTZ razpored (po prvih 5 črkah znakovnega dela), kjer so običajno označene tudi posebne tipke (č,š,ž) slovenske abecede.

Vsaka tipka ima v osnovi dva znaka:

- mala črka (npr. 'a')
- velika črka (npr. 'A') to dosežemo če držimo »dvigalko« (»shift«) + tipko za črko ali če vključimo »Zaklepalko velike začetnice« (»Caps Lock«) in pritisnemo tipko za črko.

1 Vir: <https://support.microsoft.com/sl-si/windows/uporaba-tipkovnice-18b2efc1-9e32-ba5a-0896-676f9f3b994f>

Posebni znaki

Pri pozornem pregledu tipkovnice v znakovnem delu opazimo, da imajo določene tipke tudi drugi znak. Uporabnikom elektronske pošte je dobro znan znak '@' ki je na tipki 'v'.

Še nekaj posebnih znakov, ki jih večkrat uporabljam:

znak	vnos s kombinacijo tipk
@	Alt Gr+v
° (stopinje)	Alt Gr+5 sledi presledek
\	prečno nazaj
€	Alt Gr+e
× (krat)	Alt Gr+d
[(oglati vklepaj)	Alt Gr+f
] (oglati zaklepaj)	Alt Gr+g
ö	Alt Gr+? sledi o
é	Alt Gr+9 (na alfanumerični tipkovnici) sledi e
è	Alt Gr+7 sledi e
æ	Alt Gr+a
...	

Preglednica 1: nekaj posebnih znakov dosegljivi iz tipkovnice

Sicer pa so posebni znaki dosegljivi tudi iz knjižnice znakov. Ta je za ikono . V njej poiščemo znak, ki bi ga radi vnesli med besedilo, ga izberemo in ga vstavimo na mesto kazalca.

vaja 02: Posebni znaki

S pomočjo tipkovnice ali knjižnice posebnih znakov izdelaj naslednjo datoteko:

René je odpotoval v Köln.
 Zunanja temperatura je 14°C.
 Njen naslov e-pošte je desa.pesa@repa.net
 Za frizuro sem plačala skoraj 60 €
 Številka domačega je 123 456
 Tukaj prerezí -----
 Kot α meri 45°

Datoteko shranimo v mapo » vaje/besedila« z imenom »posebni_znaki«

Nevidni znaki

Nevidne znake bomo srečali v poglavju o vnosu besedila.

Naštejmo nekaj takih znakov: presledek, tabulator, prelom vrstice, prelom odstavka, prelom strani...

Pomembno je, da vemo, da so to znaki, s katerimi ravnamo enako kot z nam znanimi pisnimi znaki (q,w,e,r,t,z,...) in da imamo možnost videti jih, če vklopimo ustrezni ukaz (¶).

vaja 03: Nevidni znaki

Z urejanjem nevidnih znakov popravi osnovni zapis datoteke

Osnovni zapis	Zapis z urejanjem nevidnih znakov
Oj, ta vojaški boben, ta bo meni vel'ki zvon. Oj, ta mi bo zazvonil, kadar jaz umrl bom. Bim bom bim bom bim bom ...	OJ TA VOJAŠKI BOBEN slovenska ljudska Oj, ta vojaški boben, ta bo meni vel'ki zvon. Oj, ta mi bo zazvonil, kadar jaz umrl bom. Bim bom bim bom bim bom ...
Oj, ta vojaška sablja, ta bo meni svetla luč. Oj, ta mi bo svetila, kadar jaz umrl bom. Cin cin cirin cin cin ...	Oj, ta vojaška sablja, ta bo meni svetla luč. Oj, ta mi bo svetila, kadar jaz umrl bom. Cin cin cirin cin cin ... Oj, ta zelena trata, ta bo meni zadnji dom. Oj, tukaj bom počival, kadar jaz umrl bom. Bim bam bim bam bim bam ...
Oj, ta zelena trata, ta bo meni zadnji dom. Oj, tukaj bom počival, kadar jaz umrl bom. Bim bam bim bam bim bam ...	Oj, ti gorenjski fantje bodo pokopali me. Vsi bodo me spremili na zelene travnike. Dirediredidom, dirediredidom
Oj, ti gorenjski fantje bodo pokopali me. Vsi bodo me spremili na zelene travnike. Dirediredidom, dirediredidom	

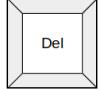
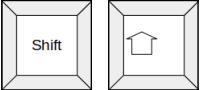
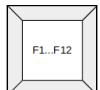
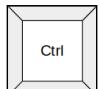
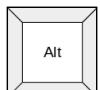
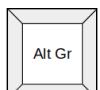
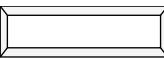
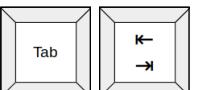
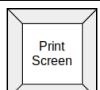
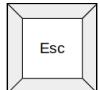
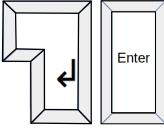
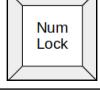
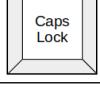
Datoteko shranimo v mapo »vaje/besedila« z imenom »boben«.

Navodilo:

Vklopimo ¶, da imamo možnost videti nevidne znake (v našem primeru prelom odstavkov) in jih brišemo z »Delete« ali »Back space«.

Naslov vrinemo, da se postavimo pred prvi znak in pišemo.

Preglednice nadzornih tipk

Slovensko	Angleško	podobe tipk
brisalka	Delete	
dvigalka	Shift	
Funkcijska tipka F1-F12	Function key f1-f12	
krmilka	Ctrl key	
pomožna tipka – alt	alt	
pomožna tipka – alt Gr	Alt graph	
Preslednica	Space bar	
Tabulatorka	Tabulator	
tiskalka – tipka prt scr	Print screen	
ubežnica	Escape	
vračalka	Backspace	
Vnašalka, tipka za potrditev	Enter	
zaklepalka številčnice		
Zaklepalka velike začetnice	Caps lock	

zaklepalka velikih črk	Capitals lock	
vstavi	Insert	
Tipka z logotipom Win	Windows key	

Preglednica 2: seznam nadzornih tipk

Tipke za pomik po besedilu

Slovensko	Angleško	podobe tipk		
Pomik na začetek	Home			
Pomik stran navzgor	Page up			
Pomik stran navzdol	Page down			
Pomik na konec	end			
Pomik na navzdol	Move down			
Pomik na navzgor	Move up			
Pomik na levo	Move left			
Pomik na desno	Move right			

Preglednica 3: seznam krmilnih tipk

Kazalo vsebine

Delovna točka in označevanje besedila.....	1
vaja 01: Označevanje besedila.....	1
Skrivnosti tipkovnice.....	2
Posebni znaki.....	3
vaja 02: Posebni znaki.....	3
Nevidni znaki.....	4
vaja 03: Nevidni znaki.....	4
Preglednice nadzornih tipk.....	5
Tipke za pomik po besedilu.....	6